

Compendium

September 14, 2022

Contents

1	Werkwoorden	1
2	Werkwoordvervoeging	2
2.1	Infinitief	2
2.2	De stam	2
2.3	Conjunctief	2
2.4	Imperatief	2
2.5	Participium praesentis	2
2.6	Participium perfecti	3
3	Werkwoordstijden (tempora)	4
3.1	Voorbeelden met tijdsaanduiding en bijzin	5
4	Regelmatige en onregelmatige werkwoorden	6
4.1	Regelmatige werkwoorden	6
4.2	Onregelmatige werkwoorden	6
4.3	o.t.t. en o.v.t. van enkele werkwoorden	8
5	Zinsbouw	9
5.1	Hoofdzin	9
5.2	Hoofdzin met inversie	9
5.3	Open vraag	9
5.4	Gesloten vraag	9
5.5	Hoofdzin en bijzin met conjunctief	9
5.6	Hoofdzin en relatieve bijzin	10

1 Werkwoorden

- **Zelfstandige werkwoorden**

Werkwoorden die op zichzelf gezegd kunnen worden.

- **Koppelwerkwoorden**

zijn, worden, heten, blijven, lijken, schijnen, blijken.

Zij *is* oud.

Hij *wordt* leraar.

Hij *heet* Piet.

Het *blijft* vervelend.

Het *lijkt* maar zo.

Het *schijnt/blijkt* niet waar te zijn.

- **Hulpwerkwoorden**

– **tijd** : *hebben, zijn, zullen*

Hij heeft een marathon *gelopen*.

Wij *zijn* weggegaan.

Ik *zal* morgen gaan.

– **lijdende vorm** : *worden, zijn*

Je *wordt* door hem bedrogen.

Mijn fiets is *gestolen*.

– **overig** : *willen, kunnen, moeten, mogen, laten, enz.*

Ik *wil* wel komen.

Ik *kan* niet fietsen.

Je *moet* hem halen.

Jan *mag* niet zwemmen.

2 Werkwoordvervoeging

2.1 Infinitief

Het werkwoord zelf.

2.2 De stam

De *ruwe stam* is de infinitief **-en**.

De *echte stam* is veelal de *ik*-vorm in de tegenwoordige tijd.

Voorbeelden:

infinitief	ruwe stam	echte stam
maken	mak	maak
stoppen	stopp	stop
proeven	proev	proef
reizen	reiz	reis
oliën	oli	olie

2.3 Conjunctief

(aanvoegende wijs)

Leve de koning!

Kome wat komen gaat.

Het *ga* je goed.

Het *zij* zo.

2.4 Imperatief

(gebiedende wijs)

Lwister.

Werk eens door!

Kom maar binnen.

Wees maar niet bang.

Geeft acht!

Was maar gegaan!

Had het maar gedaan!

2.5 Participium praesentis

(Onvoltooid deelwoord, tegenwoordig deelwoord)

Al *reizend* heb ik veel gezien.

Ze zijn *ziende* blind.

Al *doende* leert men.

2.6 Participium perfecti

(Verleden deelwoord, voltooid deelwoord)

De *verrichte* werkzaamheden.

De *gesmede* kandelaar.

De *geraadpleegde* artikelen.

3 Werkwoordstijden (tempora)

- onvoltooid *tegenwoordige* tijd (o.t.t.) [praesens]
 ik *open* het raam
 ik *sluit* het raam

- onvoltooid *verleden* tijd (o.v.t.) [imperfectum]
 ik *opende* het raam
 ik *sloot* het raam

- onvoltooid *tegenwoordige* toekomstende tijd (o.t.t.t.) [futurum (simplex)]
 ik *zal* het raam *openen*
 ik *zal* het raam *sluiten*

- onvoltooid *verleden* toekomstende tijd (o.v.t.t.) [futurum praeteriti]
 ik *zou* het raam *openen*
 ik *zou* het raam *sluiten*

- voltooid *tegenwoordige* tijd (v.t.t.) [perfectum]
 ik *heb* het raam *geopend*
 ik *heb* het raam *gesloten*

- voltooid *verleden* tijd (v.v.t.) [plusquamperfectum]
 ik *had* het raam *geopend*
 ik *had* het raam *gesloten*

- voltooid *tegenwoordige* toekomstende tijd (v.t.t.t.) [futurum exactum]
 ik *zal* het raam *geopend hebben*
 ik *zal* het raam *gesloten hebben*

- voltooid *verleden* toekomstende tijd (v.v.t.t.) [futurum exatum praeteriti]
 ik *zou* het raam *geopend hebben*
 ik *zou* het raam *gesloten hebben*

3.1 Voorbeelden met tijdsaanduiding en bijzin

Ik *open* **nu** het raam *en ga* **dan** naar buiten.

Ik *opende* **gisteren** het raam *en ging* **toen** naar buiten.

Ik *zal* **morgen** het raam openen *en zal* **dan** naar buiten gaan.

Ik *zou* **gisteren** het raam openen, *maar ik zag* **toen** dat het regende.

Ik *heb* **gisteren** het raam *geopend* *en ben* **daarna** naar buiten gegaan.

Ik *had* **gisteren** het raam *geopend* *en ben* **daarna** naar buiten gegaan.

Ik *zal* **morgen** het raam *geopend hebben* **voordat** ik naar buiten (zal) ga(an).

Ik *zou* **gisteren** het raam *geopend hebben* **voordat** ik naar buiten zou gaan, *maar ik zag* **toen** dat het regende.

4 Regelmatige en onregelmatige werkwoorden

4.1 Regelmatige werkwoorden

singularis (enkelvoud) : *stam* + *-te* of *-de*
 pluralis (meervoud) : *stam* + *-ten* of *-den*
 : *ge* + *stam* + *-t* of *-d*

met *-te(n)* en *-t* indien laatste letter van de **ruwe** stam in

't (e)x - k (o) f s ch (i) p

Voorbeelden

werkwoord	o.t.t.	o.v.t.	v.t.t.
maken	(ik) maak	(ik) maakte	(ik) (heb) gemaakt
wachten	(ik) wacht	(ik) wachtte	(ik) (heb) gewacht

Let op:

werkwoord	o.t.t.	o.v.t.	v.t.t.
reizen	(ik) reis	(ik) reisde	(ik) (heb) gereisd
proeven	(ik) proef	(ik) proefde	(ik) (heb) geproefd

4.2 Onregelmatige werkwoorden

Normaal vervoegingspatroon:

ruwe stam = infinitief - en

echte stam = ik-vorm o.t.t.

onregelmatige o.v.t.

onvoltooid deelwoord = ge + ruwe stam + en

Volledig onregelmatige werkwoorden (vervoeging: ik,jij,hij/zij,wij,jullie,zij).

werkwoord	o.t.t.	o.v.t.	v.t.t.
zijn	ben , bent, is zijn, zijn, zijn	was , was, was waren, waren, waren	geweest
hebben	heb, hebt, heeft hebben, hebben, hebben	had , had, had hadden, hadden, hadden	gehad

zullen	zal , zal/zult, zal zullen, zullen, zullen	zou , zou, zou zouden, zouden, zouden	(gezuld)
kunnen	kan , kan/kunt, kan kunnen, kunnen, kunnen	kon , kon, kon konden, konden, konden	gekund
mogen	mag , mag, mag mogen, mogen, mogen	mocht mocht mocht mochten, mochten, mochten	gemogen

Niet volledig onregelmatig (**blauw** is regelmatig).

infinitief	o.t.t.	o.v.t.	volt. dw.
moeten	moet	moest	ge moeten
roepen	roep	riep	ge roepen
vangen	vang	ving	ge vangen
slapen	slaap	sliep	ge slapen
dragen	draag	droeg	ge dragen
geven	geef	gaf	ge geven
lopen	loop	liep	ge lopen
komen	kom	kwam	ge komen
doen	doe	deed	ge daan
slaan	sla	sloeg	ge slagen
zien	zie	zag	ge zien
gaan	ga	ging	ge gaan
staan	sta	stond	ge staan
bakken	bak	bak te	ge bakken
vragen	vraag	vroeg	ge vraagd
brengen	breng	bracht	ge bracht
kijken	kijk	keek	ge keken
kiezen	kies	koos	ge kozen
ruiken	ruik	rook	ge roken
verliezen	verlies	verloor	ver loren
zwemmen	zwem	zwom	ge zwommen
beginnen	begin	begon	be gonnen
zitten	zit	zat	ge zeten
spreken	spreek	sprak	ge sproken
helpen	help	hielp	ge holpen

4.3 o.t.t. en o.v.t. van enkele werkwoorden

Voorbeeld: *openen* (regelmatig ww.) en *sluiten* (onregelmatig ww.).

ww	openen			sluiten	
stam	open			sluit	
ik	open	opende		sluit	sloot
jij	opent	opende		sluit	sloot
hij/zij	opent	opende		sluit	sloot
wij	openen	openden		sluiten	sloten
jullie	openen	openden		sluiten	sloten
zij	openen	openden		sluiten	sloten
		geopend			gesloten

Voorbeeld : de zintuigen.

ww	voelen	horen	proeven	ruiken	zien	balanceren
stam	voel	hoor	proef	ruik	zie	balanceer
ik	voel	hoor	proef	ruik	zie	balanceer
jij	voelt	hoort	proeft	ruikt	ziet	balanceert
hij/zij	voelt	hoort	proeft	ruikt	ziet	balanceert
wij	voelen	horen	proeven	ruiken	zien	balanceren
jullie	voelen	horen	proeven	ruiken	zien	balanceren
zij	voelen	horen	proeven	ruiken	zien	balanceren
ik	voelde	hoorde	proefde	rook	zag	balanceerde
jij	voelde	hoorde	proefde	rook	zag	balanceerde
hij/zij	voelde	hoorde	proefde	rook	zag	balanceerde
wij	voelden	hoorden	proefden	roken	zagen	balanceerden
jullie	voelden	hoorden	proefden	roken	zagen	balanceerden
zij	voelden	hoorden	proefden	roken	zagen	balanceerden
	gevoeld	gehoord	geproefd	geroken	gezien	gebalanceerd

5 Zinsbouw

5.1 Hoofdzin

subject	verbum	rest
Het Rijksmuseum	staat	in Amsterdam
Ik	ga	morgen naar de markt

5.2 Hoofdzin met inversie

rest	verbum	subject	(rest)
In Amsterdam	staat	het Rijksmuseum	
Morgen	ga	ik	naar de markt

5.3 Open vraag

interrogatief	verbum	subject	(rest)
Waar	staat	het Rijksmuseum?	
Wanneer	ga	ik	naar de markt?

interrogatief	
personen	wie
zaken	wat, welk(e)
tijd	wanneer
argument	waarom, waartoe, waarvoor
causaal	waardoor

5.4 Gesloten vraag

verbum	subject	rest
Staat	het Rijksmuseum	in Amsterdam?
Ga	ik	morgen naar de markt?

5.5 Hoofdzin en bijzin met conjunctief

conjunctie	subject	rest	hoofdzin
Omdat	ik	vrij heb	ga ik naar de markt
Als	ik	jarig ben	ga ik naar het Rijksmuseum

conjuncties	
nevenschikking	
opsomming	en
keuze	of
argument	want
tegenstelling 1	maar
gevolg	dus
onderschikking	
voorwaarde	als
argument	omdat
tegenstelling 2	hoewel
gevolg	zodat
tijdsbepaling	sinds, toen, terwijl, zodra, voor(dat), nadat, tot(dat)

5.6 Hoofdzin en relatieve bijzin

subject	verbum	antecedent	relatief pronomenen	relatieve bijzin
Dit	is	het boek	dat	we in de cursus gebruiken
Dit	is	het boek	dat	daar in de kast moet staan

relatieve pronomina
die, dat, waar, wie